

FLORIAN CELIŃSKI – ZNAWCA SZATY ROŚLINNEJ

Stanisław Wika (Uniwersytet Śląski, Katowice)

W dniu 1 lipca 2001 r. odszedł na zawsze Nasz Nauczyciel, długoletni Kierownik Katedry Geobotaniki i Ochrony Przyrody Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Prof. dr hab. Florian Celiński. Był to wybitny geobotanik, świetny znawca szaty roślinnej, emerytowany profesor zwyczajny, współorganizator Ogrodu Botanicznego i Zakładu Ekologii w Uniwersytecie A. Mickiewicza w Poznaniu, a także jeden z pierwszych organizatorów Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska UŚ. Zmarł w Warszawie w wieku 76 lat. Pochowany został na cmentarzu przy ulicy Lipowej w Lublinie.

Jego pracowite życie nie było usłane różami. Jak napisał nieżyjący już prof. dr hab. Teofil Wojterski, należał On „do pokolenia, które przez ostatnią wojnę na 6 lat wyrwane zostało z murów gimnazjalnych czy licealnych i po jej zakończeniu świadomie i z wielkim zaangażowaniem podjęło przerwana naukę i rozpoczęło studia, uzyskując bardzo dobre wyniki”. W ciężkich czasach powojennych, z młodzieńczym zapałem podjął się trudu zorganizowania od podstaw warsztatu pracy na UAM w Poznaniu, a kiedy przyjechał na Śląsk, do Katowic, już w wieku dojrzałym dzieło swe rozpoczął od nowa, nie zważając na warunki, w jakich przyszło mu pracować. W każdym miejscu, w którym przebywał i pracował pozostawił po sobie trwałe ślady swojej pozytywnej działalności.

Urodził się w rodzinie chłopskiej 28 lipca 1924 roku w Osolinkach, pow. Biała Podlaska, województwo lubelskie. Ukończył Liceum Pedagogiczne w Leśnej Podlaskiej w 1946 r. Studia wyższe w zakresie leśnictwa i jednocześnie w zakresie botaniki odbył w latach 1946-1951 na Wydziałach Leśnym oraz Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Poznańskiego (przemianowanego następnie na Uniwersytet im. A. Mickiewicza) w Poznaniu, uzyskując w 1951 roku dyplom magistra nauk agrotechnicznych i inżyniera leśnictwa oraz w 1952 roku – magistra filozofii w zakresie botaniki na podstawie złożonych egzaminów i przedłożonych prac magisterskich. W roku 1958 uzyskał stopień naukowy doktora nauk przyrodniczych na podstawie rozprawy pt. „Zespoły roślinne leśno-stepowego rezerwatu w Bielinku nad Odrą”, wykonanej pod kierunkiem słynnego geobotanika prof. dr. Zygmunta Czubińskiego na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UAM w Poznaniu. Habilitował się w 1963 roku na tym samym wydziale w oparciu o pracę „Zespoły leśne Puszczy Bukowej pod Szczecinem”. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1975 roku, a zwyczajnego w roku 1983.

W pracy zawodowej przeszedł wszystkie etapy kariery pracownika naukowego. Rozpoczął ją w roku 1950, początkowo w charakterze wolontariusza, następnie jako zastępca asystenta, a w latach 1952-1954 r. jako młodszy asy-

PROFESOR DR HAB. FLORIAN CELIŃSKI
(1924-2001)

Ze zbiorów Katedry Geobotaniki i Ochrony Przyrody UŚ

tent Ogrodu Botanicznego UAM w Poznaniu. W październiku 1954 r. przeszedł na aspiranturę w Katedrze Systematyki i Geografii Roślin UAM, po jej ukończeniu został starszym asystentem, a następnie, po uzyskaniu stopnia doktora, otrzymał etat adiunkta. W roku 1963 mianowany został docentem etatowym w Katedrze Systematyki i Geografii Roślin, organizując w niej najpierw Pracownię Ekologii Roślin i następnie Zakład Ekologii Roślin, którego był kierownikiem. W dniu 1.10.1968 roku przeniesiony został służbowo do Instytutu Biologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, gdzie zorganizował Zakład Botaniki, kierując nim do chwili utworzenia Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska. W roku akademickim 1972/1973 poprzedzającym utworzenie Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska, pełnił funkcję zastępcy dyrektora Instytutu Biologii, a następnie dyrektora Instytutu Botaniki i kierownika Zakładu Systematyki i Geografii Roślin. Po reorganizacji zakładu został kierownikiem Katedry Geobotaniki i Ochrony Przyrody i stanowisko to piastował aż do czasu przejścia w stan spoczynku, tj. do 1994 roku.

Prof. dr hab. Florian Celiński posiada w swoim opublikowanym dorobku ponad 150 pozycji. Są to prace o charakterze monografii, studiów i rozpraw, pozycje książkowe (rozdziały w podręcznikach i książki popularyzujące wiedzę przyrodniczą), mapy roślinności – wykonane w technice czarno-białej lub wielobarwnej, artykuły i komunikaty naukowe. Wykonał też szereg opracowań o charakterze naukowym, dotąd nieopublikowanych (ekspertyzy, prace rozwojowe wykonane na zlecenie jednostek gospodarki uspołecznionej dla potrzeb regionu).

Problematyka badawcza Profesora Celińskiego zasadniczo dotyczyła: geobotaniki, ochrony przyrody, florystyki, przy położeniu głównego nacisku na zagadnienia synekologii.

W tej dziedzinie Prof. dr hab. Florian Celiński miał wybitne osiągnięcia. Obdarzony dużym „zmysłem fitosocjologicznym” potrafił bardzo trafnie opisywać nowe zespoły, a także jednostki niższej rangi, zarówno wśród roślinności leśnej, murawowej, jak i łąkowej, zwracając uwagę na zjawiska ekologiczne, takie jak: wpływ ekspozycji zbocza na kształtowanie się siedlisk, rolę wiatru, znaczenie pożaru, skutki wypasu, negatywnego oddziaływania człowieka. Pan Profesor potrafił wokół siebie skupić młodszych pracowników i inspirować ich do wysiłku, ukazując im nie tylko aktualne problemy, ale próbując wraz z nimi rozwiązywać skomplikowane, często prawie niemożliwe do rozwiązania, zadania badawcze. Obok kierunku analitycznego, który w pracach Profesora Celińskiego przeważał, dokonał wielu podsumowań i opracował cenne syntezy, jak np. ciepłe dąbrowy w Europie i na ich tle dąbrowę w rezerwacie leśno-stepowym w Bielinku nad Odrą, lasy bukowe, zespoły halofilne. Jego prace mają charakter nie tylko teoretyczny, ale w wielu przypadkach podnoszą problematykę praktyczną z dziedziny leśnictwa i ochrony środowiska. Swymi badaniami objął nie tylko obszar północno-zachodniej Polski (Pomorza, Wielkopolski, Ziemi Lubuskiej) lecz także Podlasia, Górnego Śląska, Pogórza Sudeckiego i Pasma Babiej Góry. Wiele z Jego prac doczekało się licznych, bardzo pozytywnych recenzji, a szereg z nich nadal jest cytowanych w publikacjach krajowych i zagranicznych, nie tracąc – pomimo upływu lat – niczego ze swej aktualności.

Pracując w wielu zespołach badawczych (w których najczęściej był kierownikiem), złożonych ze specjalistów różnych profesji, wywodzących się z różnych ośrodków naukowych, a także piastując coraz to nowe stanowiska uniwersyteckie, Profesor Celiński zdobył duże doświadczenie w organizowaniu badań interdyscyplinarnych. Starał się jak najczęściej wyjeżdżać za granicę, chociaż w czasach, w których żył, nie było to sprawą łatwą. Przebywał w: Czechosłowacji (1956), Niemieckiej Republice Demokratycznej (1957), Jugosławii (1957), Związku Radzieckim (1974), Stanach Zjednoczonych i Kanadzie (1976). Odbył 7-miesięczny staż naukowy we Francji (1967) u prof. J. Braun-Blanqueta w zakresie kartografii roślinności i 3 miesięczny staż w RFN (1977) u prof. R. Tüxena. Brał czynny udział w corocznych sympozjach naukowych organizowanych przez Międzynarodowe Towarzystwo Fitosocjologiczne, referując tam wyniki swoich prac badawczych i przewodnicząc sesjom naukowym. Szczególnie bliskie były Mu kontakty z prof. J. Géhu, u którego przebywał często w Lille, Baileul, Paryżu. Profesor Celiński utrzymywał kontakty z wieloma specjalistami w Europie Zachodniej i Wschodniej, z któ-

rymi wymieniał nie tylko publikacje, lecz także swoje doświadczenia metodyczne.

Jako dydaktyk był bardzo ceniony przez studentów. Jego wykłady, szczególnie prowadzone w terenie, cieszyły się dużym zainteresowaniem. Profesor lubił studentów, służył im zawsze radą i pomocą. W terenie potrafił ich zafascynować bogactwem przyrody i jej pięknem. Pod Jego kierunkiem powstało 160 prac magisterskich i 8 prac doktorskich, spośród których część została opublikowana w całości lub przynajmniej w formie streszczenia. Wykształcił 5 pracowników samodzielnych, a bezpośrednio pod Jego opieką 3 uczniów wykonało prace habilitacyjne. Wyrazem zaufania ze strony innych ośrodków naukowych dla osoby Profesora Celińskiego był fakt powoływania Go na recenzenta licznych prac doktorskich, rozpraw habilitacyjnych oraz dorobku nauko-

wego do wniosków o tytuł profesora. Miało to miejsce w różnych uczelniach typu uniwersyteckiego (w Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu), jak i w akademiach rolniczych (w Lublinie i Poznaniu). Działalność Profesora nie ograniczała się jedynie do uczelni, w której pracował. Udzielał się On w licznych instytucjach społecznych i naukowych. Był członkiem Zespołu Man and Biosphere, Societas Scientis Favendis Silesiae Superioris, Międzynarodowego Towarzystwa Fitosocjologicznego, a także czynnym członkiem koła środowiskowego pracowników naukowych Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego, Komitetu Botanicznego PAN, Państwowej Rady Ochrony Przyrody, Rady Naukowej Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach, Rady Naukowej Zakładu Ochrony Środowiska Regionów Przemysłowych PAN, Wojewódzkiego Komitetu Ochrony Przyrody w Kato-

wicach, Opolskiego i Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz wielu innych.

Za swoją pracę Prof. dr hab. Florian Celiński był wielokrotnie wyróżniany i nagradzany, m.in. w roku akademickim 1971/72 przyznana Mu została nagroda Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki za działalność naukowo-dydaktyczną i organizacyjną. Za osiągnięcia w pracy naukowej i dydaktycznej został odznaczony w roku 1973 Złotym Krzyżem Zasługi, a w 1977 Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, a niedawno (1980) Medalem Zwycięstwa i Wolności.

Z żalem żegnamy Naszego Nauczyciela, zafascynowanego i utalentowanego badacza terenowego, wybitnego fitosocjologa oraz świetnego organizatora. Zostaje po Nim trwały dorobek naukowy, a także pasja badawcza, jaką nam przekazał.

□